

Motion till riksdagen 2024/25:1884

av Johan Hultberg och Ann-Sofie Alm (båda M)

Platsbristen inom kriminalvården – byggande av ny kriminalvårdsanstalt i Åmål

Förslag till riksdagsbeslut

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga att etablera en kriminalvårdsanstalt i Åmål och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

Sverige lider av en akut brist på kriminalvårdsplatser. Därav brottas Kriminalvården med allvarliga problem med överbeläggningar, vilket i sin tur riskerar att leda till såväl säkerhetsproblem som en försämrad arbetsmiljö för personalen. Beläggningssituationen är nu så pass ansträngd att den enligt Kriminalvården både hotar deras grunduppdrag och äventyrar säkerheten. Platsbristen är inte bara ett akut eller tillfälligt problem utan också en långsiktig utmaning. Behovet av platser beräknas nämligen kraftigt och varaktigt öka under de kommande åren. Inte minst som en konsekvens av att den moderatledda regeringen nu skärper rättspolitikerna och kraftsamlar för att knäcka de kriminella gängerna. I praktiken innebär det att fler kommer att dömas till fängelse och att allt fler kommer att avtjäna allt längre fängelsestraff.

Kriminalvården har länge prognostiserat ett ökat behov av fasta anstaltsplatser, nya häktesplatser och därtill ett stort antal beredskapsplatser och tidsbegränsade platser. Detta behov ökar nu alltså ytterligare i och med ett ökat antal intagna och längre straff- och häktningstider. Kriminalvårdens senaste bedömning, som lämnades till regeringen i december 2023, avseende platsbehovet gör gällande att behovet mycket drastiskt kommer att öka under den kommande tioårsperioden. Detta gäller allra särskilt behovet av anstaltsplatser. Myndigheten planerar för att behovet av platser kommer att tredubblas. Från sammanlagt cirka 9 000 platser i häkten och på anstalter till 27 000 platser 2033.

Kriminalvården har också tagit beslut om ett stort antal nya platser under de kommande åren, men regeringen har samtidigt konstaterat att den pågående utbyggnaden inte räcker till för att möta behovet. För att möjliggöra en snabbare och större utbyggnad av kriminalvårdsplatserna föreslår därför regeringen i budgetpropositionen tillskott till Kriminalvården för fortsatt kapacitetsförstärkning i form av ytterligare 2 130 miljoner kronor 2025, 2 639 miljoner 2026 och 4 555 miljoner kronor 2027 samt därtill 275 miljoner kronor extra för innevarande år i höständringsbudgeten.

För att möta den kraftiga behovsökningen av kriminalvårdsplatser kommer ett stort antal nya stora anstalter behöva byggas i Sverige. En eller flera nya anstalter bör rimligen lokaliseras till Västsverige. Grundläggande för var en ny anstalt kan placeras är givetvis att Kriminalvårdens krav kan tillmötesgå. Krav som Åmål kan möta.

Åmål har offentliggjort att kommunen vill och kan bidra till att lösa den allvarliga bristen på kriminalvårdsplatser genom att erbjuda Kriminalvården att på orten bygga en ny större anstalt. Åmål har, i politisk enighet, genomfört ett gediget arbete för att förbereda en etablering och för att svara upp mot de behov och krav som Kriminalvården har och ställer. Åmåls kommun kan erbjuda mark som lever upp till myndighetens krav vad beträffar bland annat tillgänglighet för personal och besökare. Dessutom är kommunikationerna till och från Åmål goda och i kommunen kan meningsfull verksamhet erbjudas för intagna klienter i samarbete med företag och civilsamhälle. Åmåls kommun har också etablerat ett nära samarbete med sina grannkommuner, Region Värmland, Västra Götalandsregionen, Fyrbodals kommunförbund och länsstyrelserna i såväl Västra Götaland som Värmland, i syfte att skapa bästa möjliga förutsättningar för etableringen av en större kriminalvårdsanstalt i Åmål. Detta samarbete fokuserar särskilt på att trygga kompetensförsörjningen.

Utöver att det finns mycket starka skäl för Kriminalvården att välja att placera en ny kriminalvårdsanstalt i Åmål är en sådan etablering mycket positiv och viktig för den lokala och regionala utvecklingen och arbetsmarknaden.

Åmål, vars arbetslöshet ligger långt över snittet, jämfört med både övriga Västra Götaland och Sverige i stort, behöver verkligen fler arbetstillfällen. Arbetslösheten är generellt sett relativt hög i Dalsland där antalet statliga arbetstillfällen har minskat kraftigt på senare år. Bara under perioden 2010–2018 har de statliga jobben i Dalsland blivit 40 procent färre. Att etablera en ny anstalt i Åmål skulle vända den negativa utvecklingen och bidra till fler statliga jobb i en del av Sverige där det finns mycket få sådana. Det hade betytt mycket för framtiden med en positiv regional utveckling i Dalsland och södra Värmland. Det ska dock understrykas att skälen att bygga en anstalt i Åmål inte är regionalpolitiska utan anledningen är att Åmål kan möta de krav och behov som Kriminalvården ställer. Åmål kan därmed bidra till att minska den allvarliga brist på kriminalvårdsplatser som Sverige har. Som en välkommen följd effekt skulle de statliga jobben bli fler i en del av Sverige där statens närvaro idag är klen.

Mot bakgrund av ovanstående bör regeringen överväga att ge Kriminalvården i uppdrag att omgående utreda förutsättningarna för en ny större kriminalvårdsanstalt i Åmål. Givet att Sverige nu har en moderatledd regering som är tydlig med att rättsväsendet kraftigt ska förstärkas genom bland annat rejält höjda anslag till Kriminalvården förbättras nu de ekonomiska förutsättningarna för en ny kriminalvårdsanstalt i Åmål. Ett letter of intent, en avsiktsförklaring, om en ny anstalt i Åmål vore en god grund för det konkreta arbetet framåt.

Bristen på kriminalvårdsplatser är skriande. Nu bör regeringen och Kriminalvården ta Åmåls utsträckta hand och fånga möjligheten att snabbt kunna få en ny mycket välbehövlig kriminalvårdsanstalt på plats.

Johan Hultberg (M)

Ann-Sofie Alm (M)